

Sygn. akt I CSK 4625/22

POSTANOWIENIE

Dnia 10 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Wesołowski

w sprawie z powództwa E. M. i C. M.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o zapłatę i ustalenie,
na posiedzeniu niejawnym 10 lutego 2023 r. w Izbie Cywilnej w Warszawie,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z 27 października 2021 r., sygn. akt I ACa 495/21,

1. **odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
2. **zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 2.700,- (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanego Bank S.A. w W. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 27 października 2021 r.,

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania

przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek umożliwiających realizację publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Przesłanki te nie zostały spełnione.

Powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, a więc zagadnienia, które wiąże się z określonym przepisem prawnym i którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, wymaga jego precyzyjnego sformułowania i wskazania argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11). Chodzi przy tym o zagadnienie nowe, którego wyjaśnienie przyczyni się do rozwoju jurysprudencji.

Zdaniem skarżącego w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne w postaci konieczności odpowiedzi na pytania: 1) czy w odniesieniu do przesłanek „kształtowania praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy” z art. 385¹ § 1 w zw. z art. 385² k.c. w ramach sporów powstałych na tle umów kredytu powiązanych z walutą obcą (tzw. umów kredytów denominowanych albo umów kredytów indeksowanych), dokonując oceny spełnienia tychże przesłanek w ramach konkretnej sprawy, należy brać pod rozwagę powszechne zasady i standardy informowania konsumentów

o ich prawach i obowiązkach, które były przyjęte jako zwyczaj i obowiązywały w chwili zawarcia umowy kredytu; 2) czy w świetle oceny spełnienia przesłanek „kształtowania praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy” oraz „braku indywidualnego uzgodnienia postanowienia umowy” z art. 385¹ § 1 k.c. w ramach sporów powstałych na tle umów kredytu powiązanych z walutą obcą, dokonując oceny spełnienia tychże przesłanek, sąd rozpoznający tego typu sprawę powinien brać pod uwagę fakt, iż z uwagi na powszechność sporów na tle umów kredytów powiązanych z walutą obcą treść zeznań konsumentów powinna w każdym przypadku być zestawiana z dokumentami znajdującymi się w aktach sprawy oraz okolicznościami związanymi z wykonywaniem konkretnej umowy kredytowej przez strony do czasu zakwestionowania jej ważności przez konsumenta; 3) czy w przypadku jeżeli w ramach sporu powstałego na tle umowy kredytu powiązanej z walutą obcą w ramach oceny przesłanki „kształtowania praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy” z art. 385¹ § 1 w zw. z art. 385² k.c. konsument wskazuje, iż rażące naruszenie jego interesów wiąże wyłącznie z faktem wzrostu kursu waluty obcej, co nastąpiło już po zawarciu umowy, ocenić należy, iż w takiej sytuacji nie istnieją podstawy do uznania konkretnych postanowień umowy kredytu bądź regulaminu za niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., a tym samym powództwo w tego typu sprawie powinno zostać oddalone z uwagi na błędną podstawę roszczenia konsumenta; 4) czy w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu denominowanego albo umowy kredytu indeksowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie wiąże konsumenta, możliwe jest przyjęcie, że taką umowę należy utrzymać w mocy z uwagi na fakt, iż za okres od dnia zawarcia umowy kredytu do 24 stycznia 2009 r. strony takiej umowy mogą rozliczyć wzajemne roszczenia w ramach instytucji nienależytego wykonania umowy z art. 471 k.c., zaś w okresie od 24 stycznia 2009 r. każda umowa kredytu powiązanego z walutą obcą może być realizowana bezpośrednio w walucie obcej z uwagi na treść art. 358 § 1 i § 2 k.c. w brzmieniu obowiązującym od 24 stycznia 2009 r.; 5) czy w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu denominowanego albo umowy kredytu indeksowanego odnoszące

się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie wiąże konsumenta, możliwe jest przyjęcie, że taką umowę należy utrzymać w mocy z uwagi na fakt, iż także w okresie przed 24 stycznia 2009 r., kiedy to nastąpiła nowelizacja art. 358 § 1 i § 2 k.c., powszechnie przyjętym było stosowanie do przeliczeń walutowych kursu średniego NBP, a tym samym zastosowanie kursu średniego NBP w ramach przeliczeń walutowych przed 24 stycznia 2009 r. było zgodne z treścią art. 56 k.c.; 6) czy przesłanka „kształtowania praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy” z art. 385¹ § 1 w zw. z art. 385² k.c. w ramach sporów powstałych na tle umów kredytu powiązanych z walutą obcą zostaje spełniona w sytuacji, w której konsument oświadcza, iż w momencie zawierania umowy kredytu nie miał woli negocjowania postanowień umowy czy też w takiej sytuacji – w świetle takiego oświadczenia konsumenta - należy uznać, iż akceptacja przez kredytobiorcę wzorca umownego przedstawionego przez przedsiębiorcę, wyrażająca się w oświadczeniu konsumenta o braku woli negocjacji umowy - powoduje, iż konsument nie może w przyszłości powoływać się na okoliczność „braku negocjowania postanowień umowy” przy ocenie powyżej wskazanych przesłanek z art. 385¹ § 1 k.c.

Sformułowane przez skarżącego wątpliwości na tle wskazanych przepisów nie odpowiadają założeniom przyjętym w orzecznictwie Sądu Najwyższego dla rozumienia przesłanki istotnego zagadnienia prawnego. Podniesione przez niego kwestie koncentruje się wokół problemu dotyczącego abuzywności postanowień umowy i skutków tej abuzywności. Należy zauważyć, że kwestie te były w ostatnim czasie przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego (zob. np. uchwała Sądu Najwyższego z 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22; wyroki Sądu Najwyższego z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22; z 13 maja 2022 r.: II CSKP 293/22; II CSKP 405/22). Oceny, czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17 (OSNC 2019, nr 1, poz. 2)). W orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi wątpliwości, że postanowienia umowy (regulaminu) określające zarówno zasady przeliczenia kwoty udzielonego kredytu na złotówki przy wypłacie kredytu, jak i spłacanych rat na

walutę obcą, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej mają charakter niedozwolonych postanowień umownych (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21). Wyjaśniono, że niedozwolone postanowienie umowne (art. 385¹ § 1 k.c.) jest od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, który może udzielić następnie świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób przywrócić mu skuteczność z mocą wsteczną. Nie budzi też wątpliwości, że stwierdzenie niedozwolonego charakteru postanowienia w umowie kredytu może uzasadniać uznanie umowy za nieważną. (zob. np. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r. - zasada prawna - III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56; uchwała Sądu Najwyższego z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20, OSNC 2021, nr 6, poz. 40; postanowienie Sądu Najwyższego z 6 lipca 2021 r., III CZP 41/20, MoP 2021, nr 15, s. 775; wyroki TSUE z 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak, Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG i z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, I.W., R.W. przeciwko Bank BPH S.A.). Stwierdzenie nieważności umowy mieści się w zakresie sankcji, jaką dyrektywa rady 93/13 z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. Urz. UE z 1993 r. L 95, s. 29 ze zm., dalej: „dyrektywa 93/13”) przewiduje w związku z wykorzystywaniem przez przedsiębiorcę nieuczciwych postanowień umownych. Niedopuszczalne jest zastępowanie wyeliminowanego abuzywnego postanowienia umowy innym mechanizmem wyliczenia kwoty raty kapitałowo-odsetkowej. Żaden bowiem przepis prawa, w tym art. 385¹ i art. 358 § 2 k.c., nie daje podstaw do zastąpienia klauzuli abuzywnej innym postanowieniem. Uzupełnienie luk po wyeliminowaniu takiej klauzuli stanowiłoby bowiem zbyt daleko idącą modyfikację umowy w celu ratowania sytuacji prawnej przedsiębiorcy stosującego niedozwolone postanowienie umowne. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 31 maja 2022 r., I CSK 2314/22 i wskazane tam orzeczenia). Sformułowane przez skarżącego kwestie osadzone są w okolicznościach konkretnej sprawy i dotyczą powstałych *in casu* jego wątpliwości na tle wskazanych przepisów. W istocie skarżący pod pozorem potrzeby wykładni przepisów kwestionuje stanowisko Sądu drugiej instancji, który – powołując m.in. orzecznictwo Sądu Najwyższego jak i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej – w

okolicznościach sprawy stwierdził, że bez niedozwolonych postanowień umowa nie może obowiązywać i powodowie są uprawnieni do domagania się od skarżącego zwrotu wszystkich spłaconych środków pieniężnych jako świadczenia nienależnego i to niezależnie od tego, czy i w jakim zakresie są dłużnikami skarżącego z tytułu zwrotu nienależnie otrzymanej kwoty kredytu. Nie ma zatem argumentów wskazujących na konieczność wypracowania reguł dotychczas nieomówionych w orzecznictwie i doktrynie.

Oparcie zaś wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07). Skarżącego obciąża obowiązek przedstawienia odrębnej i pogłębionej argumentacji prawnej wskazującej na zaistnienie powołanej okoliczności uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, zawierającej szczegółowy opis tego, na czym polegają poważne wątpliwości interpretacyjne (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/06).

Zdaniem skarżącego istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących rozbieżności w orzecznictwie sądów, podniósł, że rozbieżności wynikają z całkowicie odmiennej interpretacji kwestii związanych z możliwością utrzymania w mocy umowy kredytu denominowanego albo umowy kredytu indeksowanego, w przypadku uznania, iż postanowienia takich umów odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowią niedozwolone postanowienia umowne i nie wiążą konsumenta, jak również rozbieżności wynikają z całkowicie odmiennej interpretacji kwestii tego, czy można stwierdzić, że postanowienia umów kredytów denominowanych albo umów kredytów indeksowanych odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej mogą zostać uznane za postanowienia niedozwolone w sytuacji, gdy konsument swoje pokrzywdzenie wiąże nie ze stosowaniem przez

bank przeliczeń walutowych w ramach realizacji takiej umowy tabel kursowych banku, lecz jedynie z faktem, iż nastąpił powszechny wzrost kursu waluty obcej w stosunku do złotego polskiego.

Sformułowane przez skarżącego wątpliwości, uzasadniające w jego ocenie potrzebę wykładni powołanych przepisów, stanowią w istocie powtórzenie wyartykułowanych przez niego problemów, mających stanowić istotne zagadnienie prawne. Zaakcentować należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, iż zdaniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, iż stoi na przeszkodzie wypełnianiu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie w przypadku, gdy strony umowy wyrażą na to zgodę. Innymi słowy, nie można w sytuacji uznania niedozwolonych postanowień umownych za abuzywne zastępować ich żadnymi innymi. (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21). Sformułowane przez skarżącego kwestie osadzone są w okolicznościach konkretnej sprawy. W istocie skarżący pod pozorem potrzeby wykładni powołanych przepisów kwestionuje rozstrzygnięcie Sądu drugiej instancji, o czym była mowa wyżej. Nie ma zatem argumentów juredycznych przemawiających za potrzebą wypowiedzenia się przez Sąd Najwyższy w sformułowanych przez skarżącego kwestiach.

Wobec powyższego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. Nie uwzględniono zawartego w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosku o zasądzenie od skarżącego na rzecz powodów także odsetek ustawowych od kwoty zasądzonej tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego przyjmując, że przysługują one z mocy prawa bez konieczności odrębnego o nich orzekania. (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 27 sierpnia 2020 r., IV CSK 218/20; z 31 marca 2021 r., I CSK 413/20).

